

За Наш Горад!

СПЕЦВЫПУСК, САКАВІК 2015

ВЫТОКІ НЕЗАЛЕЖНАСЦІ

Беларуская сацыял-дэмакратычная партыя (Грамада) – палітычная партыя, якая працягвае традыцыі Беларускай Сацыялістычнай Грамады (1908-1918гг.) і Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Партыі (1918-1924) – так гучыць пункт 1.1. Статута нашай партыі.

Сацыял-дэмакратыя вырасла з адвечнай мары людзей аб свабодзе, роўнасці і справядлівасці. Менавіта з ініцыятывы сябраў Беларускай Сацыялістычнай Грамады у сакавіку 1918 г. была абвешчана Беларуская Народная Рэспубліка (БНР) як незалежная дэмакратычная дзяржава.

У Беларускай партыі сацыялістаў-рэвалюцыянераў (Тамаш Грыб, Пелагея Бадунова, Язэп Мамонька, пазней у партыю уступіў Вацлаў Ластоўскі) аб'ядналіся народнікі, а федэралісты стварылі Беларускую партыю сацыялістаў-федэралістаў (Пётр Крачэўскі, Васіль Захарка, Аляксандр Цвікевіч).

Так здарылася, што вядучыя ролі ў грамадскім жыцці Беларусі адыгрывалі сацыял-дэмакраты. Першы старшыня ўраду БНР Язэп Варонка – сябра Беларускай сацыялістычнай Грамады. Язэп Лёсік з ліпеня 1918 г. стаяў на чале Рады БНР, а фактычны лідэр БСДП А.Луцкевіч з лістапада 1918 па 28 лютага 1920 г. узначальваў кааліцыйны сацыялістычны ўрад

Сябры першага складу Народнага Сакратарыята. Злева направа: сядзяць - Бурбіс, Серада, Варонка, Захарка, стаяць - Смоліч, Крачэўскі, Езавітаў, Аўсянік, Заяц.

Вясной 1918 г. па ідэйных і палітычных прычынах Беларуская Сацыялістычная Грамада раскалолася на тры часткі.

Марксісты стварылі Беларускую сацыял-дэмакратычную партыю. Яе ўзначалілі браты Луцкевічы, Аркадзь Смоліч, Браніслаў Тарашкевіч. У 1919 г. быў выпрацаваны праект праграмы партыі.

БНР і быў міністрам змежных спраў. Аляксандр Цвікевіч - прэм'ер-міністр ва ўрадзе БНР з 1923 па 1925гг, а Пётр Крачэўскі – 2-гі прэзідэнт Рады БНР з 1919 па 1928гг

У адпаведнасці з умовамі Берасцейскага міру паміж РСФСР і Германіяй (3 сакавіка 1918 г.) амаль уся тэрыторыя Беларусі была акупаваная на старонцы 2

Горячая линия!

Каждые понедельник и
четверг
Общественная
Приемная

ПО ВОПРОСАМ
МЕСТНОГО
УПРАВЛЕНИЯ И
САМОУПРАВЛЕНИЯ

С 14.00 до 18.00

Мы готовы выслушать
Ваше мнение

Тел. 8(0162) 22-06-03

Брест, ул. 17 Сентября,
22-24

В этом выпуске:

**ВЫТОКИ
НЕЗАЛЕЖНАСЦІ** Стр.
1

**ИСТОРИЯ
БНР** Стр.
2

**3-Я УСТАВНАЯ
ГРАМОТА** Стр.
3

**АЛЕКСАНДР
ЦВІКЕВІЧ** Стр.
4

ВЫТОКИ НЕЗАЛЕЖНАСЦІ

вана нямецкімі войскамі. Нямецкі ўрад не прызнаваў БНР як дзяржаву, але не перашкаджаў яе кіраўніцтву займацца культурна-асветніцкай, інфармацыйнай і гаспадарчай працаю.

Урад БНР інфармаваў урады іншых дзяржаў пра волевыяўленне беларусаў, адкінуў спробы замежных палітыкаў лічыць тэрыторыю Беларусі нічыйнай, якая падлягае падзелу. Урадавая камісія, створана сацыял-дэмакратамі, вызначыла этнічныя межы Беларусі.

У 1918–1920 гг. у Мінску працавалі беларускі тэатр і педагогічны інстытут, некалькі дзясяткаў беларускіх школ, гімназія і прагімназіі спрыялі развіццю нацыянальнай свядомасці.

Пасля капітуляцыі Германіі ў 1-ай сусветнай вайне яе войскі пакінулі Беларусь. Ва ўсходнюю частку краіны неадкладна ўвайшлі расійскія савецкія войскі. У канцы 1918 г. лідэры БНР выехалі з Мінска ў Гродна, затым у Вільню, а потым у Прагу.

Прэм'ер-міністр Антон Луцкевіч адстойваў інтарэсы Беларусі на Мірнай канферэнцыі ў Парыжы, у перамовах з кіраўніцтвам Украінскай Народнай Рэспублікі і кіраўніком ураду Украінскай Савецкай Рэспублікі Хрысціянам Ракоўскім, прэзідэнтам Чэхаславакіі Томашам Г. Масарыкам, начальнікам Польскай дзяржавы Юзафам Пілсудскім, міністрам замежных спраў Расіі (урад адмірала Аляксандра Калчака) Сяргеем Сазонавым, дзяржаўнымі

дзяржаўнымі іншых краін. Ён меў таксама асабістыя кантакты з Карлам Каўцкім.

Вялікія дзяржавы былі глухія да патрабаванняў ураду БНР.

Яны аддалі Беларусь на расправу бальшавіцкаму і польскаму імперыялізму. Кіраўнікі БНР марна пратэставалі супраць несправядлівых умоваў Рыжскага мірнага дагавору 1921 г.

І ўсё ж факт абвяшчэння БНР і актыўнай дзейнасці яе ўраду вымусіў Леніна і бальшавіцкае кіраўніцтва Расіі адмовіцца ад адкрыта русіфікатарскай палітыкі царызму і абвясціць Беларуска-Савецкую Сацыялістычную Рэспубліку (БССР). У яе ўрад побач з бальшавікамі ўвайшлі і былыя сябры Беларускай Сацыялістычнай Грамады: Зміцер Жылуновіч, Язэп Дыла, Аляксандр Чарвякоў, Аркадзь Смоліч, Фабіян Шантыр. Зміцер Жылуновіч узначальваў урад рэспублікі ў 1919 г., а Аляксандр Чарвякоў быў Старшынёю Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту БССР у 1920–1937 гг. (у 1920–1924 гг. яшчэ і Старшынёю Савета Народных Камісараў).

Абсалютная большасць лідэраў беларускай сацыял-дэмакратыі (у тым ліку і тыя, хто перайшоў на бальшавіцкія пазіцыі) былі расстраляныя або загінулі ў сталінскіх лагерах (Зм. Жылуновіч і А. Чарвякоў скончылі самазабойствам).

Такім чынам, менавіта сацыял-дэмакраты стаялі ля вытокаў сучаснай беларускай дзяржаўнасці (як БНР, так і БССР).

Ігар Маслоўскі

ПАШТОУКА БНР

ИСТОРИЯ СОЗДАНИЯ БНР

В условиях мировой войны патриотически настроенные деятели со-звали 18 декабря 1917 года в Минске Первый Всебелорусский конгресс политических сил.

Собрались 1872 делегата от всех регионов Беларуси, всех общественных и политических организаций, в том числе и посланцы губернских земств, органов местного самоуправления, профессио-

нальных союзов и кооперативных обществ. Были там представители и беженцев, и тех, кто служил в армии или находился на фронте, и кто жил в Петрограде или Москве. Они с энтузиазмом обсуждали важнейшие проблемы жизни и судьбы Беларуси. А на нашей земле в то время хозяйничали большевики которыми руководили Мясникян (Мясников), Кнориньш (Кнорин), Ландер, Резавский и другие пришельцы из разных уголков Российской империи.

Большевистские руководители Западной области (так они официально называли Беларусь), убедившись, что участники конгресса обсуждают только национальные проблемы жизни

белорусского народа и не собираются подчиняться их диктату, ночью с 30 на 31 декабря, используя военную силу, разогнали конгресс. Ордер на разгон подписал Ландер. Конгресс, однако, успел создать Раду и Исполнительный комитет, которые с этого времени были тогда единственными представителями интересов белорусского народа и подготовили провозглашение в марте 1918 года Белорусской Народной Республики и её независимости.

В феврале — марте 1918 года Рада была пополнена представителями с мест и преобразована в белорусский парламент — Раду Белорусской Народной Республики. Исполнительный комитет стал Правительством БНР (Народный Секретариат).

Здание Минского городского театра, в котором проходили заседания Первого Всебелорусского съезда, теперь здание театра им. Янки Купалы.

ПРОВОЗГЛАШЕНИЕ НЕЗАВИСИМОСТИ

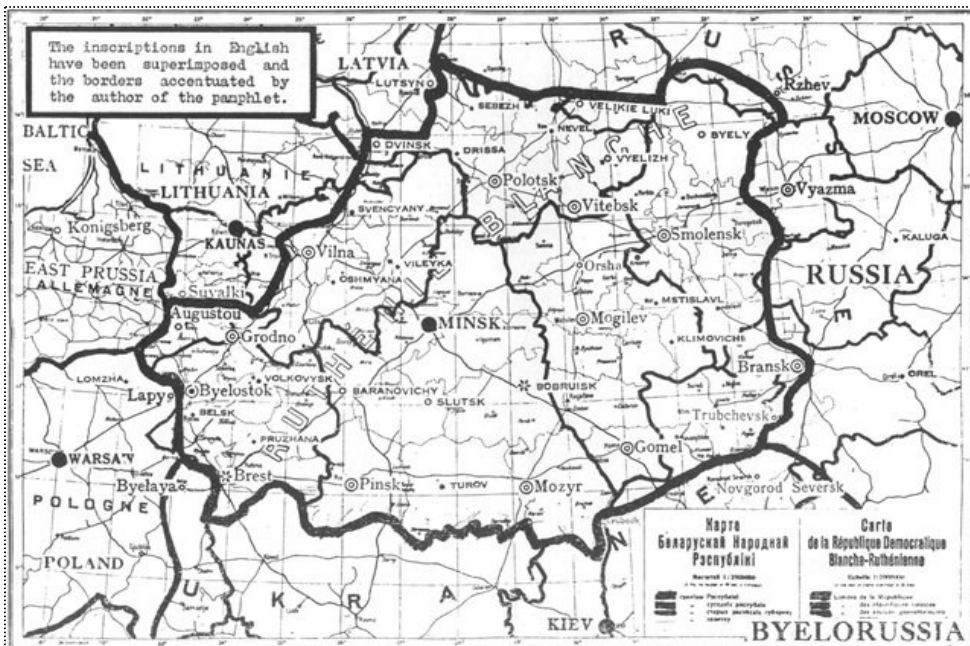
25 марта 1918 года в 8 утра в здании Крестьянского поземельного банка на улице Серпуховской (ныне — Володарского, 9) в Минске Рада Белорусской Народной Республики приняла Третью Уставную грамоту, в которой Беларусь провозглашалась независимым свободным государством.

Устанавливался 8-часовой рабочий день; леса, озёра и недра национализировались; земля без выкупа передавалась тем, кто на ней трудился. Провозглашалась свобода слова, печати, собраний, забастовок, вероисповеданий, неприкосновенность личности и жилья. Национальным меньшинствам на белорусской земле не чинилось препятствий: они имели право на национально-персональную автономию.

В конце февраля в Минск, где находилось правительство Белорусской Народной Республики, вступили войска кайзеровской Германии. Они забрали кассу Народного Секретариата, сорвали с его здания бело-красно-белый флаг, выгнали служащих. Лидеры БНР были предупреждены, что оккупационные власти не допустят на Беларуси серьёзной политической деятельности. Согласно Брестскому договору, немцы обязались не признавать новых государственных образований на территории бывшей Российской империи.

Правительство БНР не придерживалось в своей деятельности и польских интересов. Оно категорически отклоняло претензии западного соседа на белорусские земли. "Председатель Белорусской Рады Луцкевич, прибыв недавно в Варшаву, хочет спасти фикцию белорусской государственности и ведёт переговоры с польским правительством. Правительство без особого желания ведёт переговоры", — так, оскорбительно для белорусов, прозвучало на съезде инструкторов польской военизированной организации "Страж крэсова" в сентябре 1919 года.

Таким образом, правительство Белорусской Народной Республики заботилось только об интересах своих граждан, белорусского народа. По материалам издания «100 вопросов и ответов из истории Беларуси».

Карта БНР.

Совершенно другие очертания имеют границы Беларуси на то время. Теперь ряд территорий принадлежат России, Литве, Латвии, Польше.

УСТАВНАЯ ГРАМАТА

РАДЫ БЕЛАРУСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ.

Год назад народы Беларусі разам з народамі Расіі скінулі ярмо расійскага царызму, які пайцяжэй прыціснуў бы Беларусі; ні пытаючыся народу, ён укінуў наш край у пажар вайны. Якая чыста зруйнавала гарады і вёскі беларускія.

Цяпер мы, Рада Беларускай Народнай Рэспублікі, скідаем з роднага краю апошняе ярмо дзяржаўнай залежнасці, якое гвалтам накінулі расійскія цары на наш волны і нізалежны край.

Ад гэтага часу Беларуская Народная Рэспубліка абвешчаеца Нізалежнай і Вольнай Дзяржавай. Самі народы Беларусі, у асобі свайго Устаноўчага Саюзу, пастаўляюць аб будучых дзяржаўных звязях Беларусі.

На mocy гэтага трацяць сілу ўсе старыя дзяржаўныя звяззі, якія далі магчымасць чужому ураду падпісаць і за Беларусь трактат у Верэсці, што забівае на смерць беларускі народ, дзелючы зямлю яго на часткі.

На mocy гэтага урад Беларускай Народнай Рэспублікі мае увайсці ў адносіны з зацікаўленымі старанамі, прапануючы ім перагледзіць тую часціну Берэзскага Трактаце, якая датычыць Беларусі, і падпісаць міравую умову з усімі наваўшымі дзяржавамі.

Беларуская Народная Рэспубліка навінна абняць усе землі, дзе жыве і мае лічбонную перавагу беларускі народ, а імяне: Магілёўшчына, беларускія часткі Меншчыны, Гродзеншчыны (з Гроднай, Беластокам і інш.), Віленшчыны, Віцебшчыны, Смаленшчыны, Чарніговшчыны і сумежныя часткі суседніх губерняў, заселеныя беларусамі.

Беларуская Народная Рэспубліка падцверджвае ўсе тыя правы і вольнасці грамадзян і народаў Беларусі, якія абвешчаны Устаўной Граматай ад 9 сакавіка 1918 году.

Абвешчаючы аб нізалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі, Рада яе пакладае свае надзеі на тое, што ўсе любячыя волю народы дапамогуць беларускаму народу ў поўнай меры здзейсніць яго палітычна-дзяржаўныя ідэалы.

Рада Беларускай Народнай Рэспублікі.

Дана ў Менску-Беларускім
25 сакавіка 1918 году.

Открытка БНР

ГИМНАЗИСТ ИЗ БРЕСТА СТАЛ ГЛАВОЙ ПРАВИТЕЛЬСТВА БНР

Одна из самых трагических фигур в истории Беларуси – Александр Иванович Цвикеви́ч. Он родился в Бресте, принимал активное участие в создании Белорусской Народной Республики, несколько лет даже возглавлял правительство БНР в изгнании.

Разуверившись в идеях строительства белорусского государства за границей, в 1925 году вернулся в БССР. Принимал активное участие в создании белорусской академии наук. Расстрелян в 1937 году, реабилитирован по вынесенным ему приговорам в 1988 и 1989 годах.

дах.

Александр Иванович родился в Брест-Литовске 22 июня 1888 года в семье фельдшера железнодорожной больницы. До недавней масштабной реконструкции на территории учреждения еще стояли дома служащих, в одном из которых и провел свое детство Александр Цвикеви́ч. Сохранилось здание мужской гимназии (ныне «старый» корпус БрГУ им. А.С. Пушкина), в которой он получал образование. Учился хорошо, о чем свидетельствует поступление на юридический факультет Санкт-Петербургского университета, который Цвикеви́ч успешно окончил в 1912 году. Работал присяжным поверенным в Пружанах и Брест-Литовске.

Первая мировая война перевернула мир миллионов людей, в том числе и Александра Цвикеви́ча. В 1915 году сотни тысяч жителей западных губерний Российской империи практически принудительно отправились в восточные регионы огромного государства. Оказавшись в Туле, Александр Цвикеви́ч принимал активное участие в работе комитета помощи жертвам войны. Постепенно пришло осознание, что белорусский народ имеет право на собственную государственность.

В основном молодые люди искали путь, по которому должна пойти Беларусь, чтобы стать суверенным государством. Александр Цвикеви́ч был одним из инициаторов создания Белорусской народной громады (ирония судьбы – Громада была создана 9 мая 1917 года в... Москве).

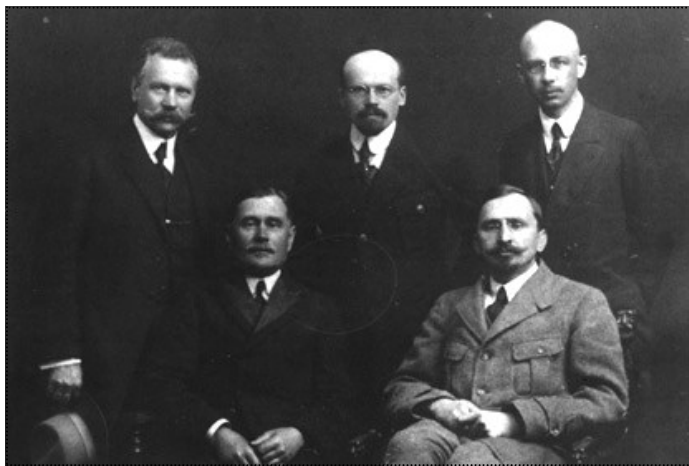
I Всебелорусский съезд состоялся в Минске в декабре 1917 года. Из выступления А. Цвикеви́ча: «Беженцы пролили море слез, когда они бежали от родных гнезд в 1915 году. По их пути появилось множество могил...»

Александр Цвикеви́ч активно участвовал в создании Белорусской Народной Республики. Он выполнял дипломатические миссии на Украине, в государствах Западной Европы. Кстати,

пытался с соратниками прорваться на мирные переговоры 1918 года в Брест-Литовске. Увы, на тех переговорах участие Беларуси решили без белорусов. Затем Александр Цвикеви́ч занимал пост министра юстиции БНР, а в 1923-1925 годах исполнял обязанности премьер-министра БНР (формально правительство размещалось в Праге).

Разуверившись в борьбе за независимость Беларуси за рубежом и поверив обещаниям руководства БССР, Александр Цвикеви́ч принял решение переехать на Родину и отказаться от политической деятельности. Здесь он активно включился в культурную жизнь страны: работал секретарем Института белорусской культуры, председателем комиссии по изучению образования АН БССР. В 1927-1929 годах на страницах журнала «Полымя» вышел фундаментальный труд Александра Ивановича «Западно-руссизм». В нем он резко раскритиковал идеи великодержавных историков, «которые поставили своей целью доказать, что Беларусь является не отдельной страной, со своей исторической национальной природой, а то, что она является западной частью единой России».

Эти слова трагически аукнулись Цвикеви́чу. Изданный в 1929 году отдельной книгой «Западно-руссизм» был мгновенно конфискован (чудом сохранилось несколько экземпляров в частных книгосборах). В июле 1930 года Цвикеви́ч был арестован, но по «мягким» временам наказан пятью годами высылки (отбывал в

Александр Цвикеви́ч (крайний справа в нижнем ряду) в нач. 20-х

Перми, Ишиме и Удмуртии). Срок высылки продлили на два года. А в 1937 году Александра Цвикеви́ча ночью взяли навсегда.

На одном из допросов Александр Цвикеви́ч свидетельствовал: «Лично я... остался белорусским «националистом», с той только разницей, что свое национальное настроение стремился реализовать не в старых формах «Народной Беларуси», а в новых формах Беларуси советской».

В 90-х на карте мира появилась независимая Беларусь, за которую отдал жизнь Александр Цвикеви́ч. Сохранился на ул. Мицкевича и корпус мужской гимназии, в которой он учился. Только вот даже мемориальной доски в честь белорусского патриота на стенах вуза пока нет.

<http://www.vb.by/>